

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1929 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående biträdande av ackord med arseende å lån från statens utlåningsfonder m. m.

(4:e avd.)

Uti en till riksdagen den 15 februari 1929 avlåten proposition, nr 149, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden nämnda dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att beträffande lån, som lämnats från statens under statskontorets förvaltning stående utlåningsfonder eller från någondera av jämtländska lappväsendets fond, Västerbottens lappfond eller Norrbottens lappfond eller från pensionsförsäkringsfonden i vad angår lån, som lämnats för ändamål, som avses i § 4 mom. 1 punkt 8 av reglementet angående förvaltningen av nämnda fond, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs ävensom eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis eftergiva långivarens rätt, med befogenhet för Kungl. Maj:t att beträffande viss lånefond eller i särskilda fall uppdraga åt underordnad myndighet att besluta i sådan fråga.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Uti en vid 1928 års riksdag inom andra kammaren av herr Röing väckt motion nr 160 hemställdes, att riksdagen ville vidtaga åtgärder för att statskontoret måtte bemyndigas att beträffande statens utlåningsfonder och manufakturförslagslånefonden erhålla befogenhet att, efter noggrann prövning av omständigheterna i varje särskilt fall, bevilja de gäldenärer, vilka avträtt sin egendom till borgenärs förnöjande, ackord eller eftergift å deras skuld så ock utom konkurs biträda överenskommelse mellan gäldenär och hans fordringsägare om betalning av gäld.

Statsutskottet avgav utlåtande i ärendet efter inhämtande i vederbörlig ordning av yttranden från statskontoret, fullmäktige i riksgäldskontoret och fullmäktige i riksbanken och i enlighet med utskottets hemställan anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 april 1928, nr 127, om utredning rörande mera tidsenliga grunder för reglering av statens fordringsanspråk vid gäldenärs eller borgesmans inträffade obestånd.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 13 september 1928 har statskontoret framlagt utredning och förslag i ämnet.

Departementschefen har till återopade statsrådsprotokollet anfört följande:

»Den lånerörelse, som bedrivs från statens utlåningsfonder, har efter hand erhållit en högst betydande omfattning. Flertalet av dessa utlåningsfonder förvaltas av statskontoret. Givet är att, även med en noggrann prövning vid lånens utlämnande, förluster i en dylik lånerörelse icke kunna helt undvikas. Om en låntagares underlåtenhet att fullgöra sin förbindelse beror på irakat obestånd, finnes för närvarande, då riksdagens godkännande erfordras för genomförandet av en ackordsuppgörelse, praktiskt taget ingen annan möjlighet än att genom ett konkursförfarande söka likvid för fordringen, ehuru uppenbarligen en reglering under hand mellan staten samt gäldenären och hans övriga fordringsägare mången gång skulle kunna ligga i samtliga parterers intresse.

I sin förevarande skrivelse har riksdagen framhållit såsom synnerligen önskvärdt, att en i möjligaste mån affärsmässig reglering och avveckling av osäkra låneengagemang kan åstadkommas. Det har därför syntts riksdagen vara av vikt, att de för statskontoret i detta avseende gällande normerna göras mera tidsenliga och bringas till närmare överensstämmelse med det förfaringssätt, som eljest tillämpas såväl i allmänna affärslivet som ock beträffande vissa statens affärgrenar, exempelvis statens vattenfallsverk och riksbanken. Enligt riksdagens mening borde dock övervägas, huruvida ej den ifrågasatta befogenheten för statskontoret lämpligen bör på ett eller annat sätt begränsas, exempelvis så, att i fall, då uppkommande förlust kan väntas stiga till större belopp, ärendet underställes Kungl. Maj:t, som skulle hava att antingen avgöra frågan eller, då så påfordras, hänskjuta densamma till riksdagens prövning. I anslutning till ett yttrande av riksgäldsfullmäktige har riksdagen tillika ifrågasatt, om icke inom andra statens förvaltningsområden liknande reglerande bestämmelser erfordras.

I sitt över riksdagens skrivelse avgivna utlåtande har statskontoret anfört, att — bortsett från de av riksgäldskontoret förvaltade lånefonderna — inom statens övriga förvaltningsområden en lånerörelse av liknande slag som den, vilken genom statskontoret bedrivs från statens utlåningsfonder och manufakturförslagslånefonden, icke synes ombesörjas av andra myndigheter än kommerskollegium och pensionsstyrelsen samt i viss mån av länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Vad angår den verksamhet på området, som statskontoret självt utövar, har ämbetsverket i huvudsak anslutit sig till de synpunkter, som innehållas i riksdagens skrivelse, därvid statskontoret dock uttalat betänkligheter mot de begränsningar i ämbetsverkets tilltänkta befogenhet att bevilja ackord, som ifrågasatts. Tillika har statskontoret förordat, att samma rätt att medgiva ackord eller eftergift, som komme att lämnas statskontoret, jämväl måtte tillerkännas nyssnämnda myndigheter beträffande den lånerörelse av motsvarande slag, som handhaves av dem, nämligen kommerskollegium i avseende å hantverkslånefonden, fullmäktige för förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden, dock endast i vad angår den del av fondens medel, som redovisas i lån till vissa företag, ägnade att i pensionsförsäkringens intresse beforda folkhälsan, länsstyrelsen i Jämtlands län beträffande jämtländska lappväsendets fond, länsstyrelsen i Västerbottens län beträffande Västerbottens lappfond och lånefonden för inköp av renar samt länsstyrelsen i Norrbottens län beträffande Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond, Norrbottens lappfond ävensom lånefonden för inköp av renar. Då det icke kunde anses utslutet, att även för andra myndigheter än de nu nämnda behov kunde uppstå av förevarande befogenhet, har statskontoret slutligen ifrågasatt, att sagda befogenhet måtte utverkas jämväl i fråga om annan lånerörelse av liknande slag.

Vad i ärendet förekommit synes mig bestyrka behovet av mer tidsenliga och smidiga former för träffande av ackordsuppgörelse i statens utlåningsrörelse. Jag ansluter mig sålunda till uppfattningen, att fråga härom i regel ej skall behöva underställas riksdagen. Uppenbart är, att den största förenklingen i handläggningen av förevarande ärenden skulle vinnas, om befoget att medgiva ackord tillerkändes vederbörande myndighet. Med hänsyn till de betydelsefulla fiskaliska intressen, som äro knutna till statens utlåningsrörelse, synes man likväl för närvarande, innan fastare regler för förfarandet hunnit utbildas, böra stanna vid att i allmänhet lägga avgörandet hos Kungl. Maj:t. Även med denna begränsning synes mig det av riksdagen avsedda syftet i huvudsak vinnas, vartill kommer, att därigenom tillfälle beredes att i särskilda fall taga under överbägande att hänskjuta frågan till riksdagens prövning. Givetvis förutsätter jag, att utredningen och förhandlingarna med parterna skola ankomma på vederbörande myndighet. För vinnande av enhetlighet i tillämpningen torde frågor av denna art av det departement, till vilket ärendet hör, böra beredas gemensamt med finansdepartementet.

Även om sålunda enligt den mening, varåt jag givit uttryck, avgörandet i allmänhet bör vara Kungl. Maj:t förbehållet, synes hinder ej böra möta att, om så provas lämpligt, beträffande vissa lånefonder eller i särskilda fall överlämna beslutanderätten åt underordnad myndighet. Det bemyndigande, som i förevarande ämne bör utverkas av riksdagen, torde följaktligen böra så avfattas, att denna möjlighet hålles öppen.

Vad angår den utlåningsrörelse, som det ifrågavarande bemyndigandet bör avse, läser, i anslutning till statskontorets uppfattning, böra i första hand däri inbegripas statens under statskontorets förvaltning stående utlåningsfonder, till vilka även höra följande i statskontorets skrivelse omnämda lånefonder, nämligen hantverkslånefonden, lånefonden för inköp av renar samt Västerbottens och Norrbottens nybygges- och bostadsförbättringslånefond. Tillika torde bemyndigandet böra omfatta de av statskontoret jämväl särskilt omnämnda lappfonderna, jämtländska lappväsandets fond, Västerbottens lappfond och Norrbottens lappfond, ävensom pensionsförsekringsfonden, dock endast i vad angår den del av fondens medel, som redovisas i lån till vissa företag, ägnade att i pensionsförsäkringens intresse befördra folkhälsan, d. v. s. lån som utlämnats för ändamål, som avses i § 4 mom. 1 punkt 8 i fondreglementet. Anledning att utsträcka bemyndigandet till annan lånerörelse än nu nämnts synes mig ej föreligga. Vad angår manufakturförslagslånefonden läser Kungl. Maj:t med avseende därå redan äga den befogenhet, varom fråga är.

I detta sammanhang tillåter jag mig omnämna, att statskontoret i ett den 17 december 1927 avgivet utlåtande rörande ackord med avseende å en domänverkets fordran för virkesförsäljning ifrågasatt, att framställning borde göras till riksdagen om medgivande, att styrelserna för affärsverken och — vad statens reproduktionsanstalt beträffar — lantmäteristyrelsen må utöver vad för närvarande gäller under vissa villkor äga eftergiva fordringsanspråk, härledande sig från den respektive styrelse anförtrodda affärsrörelsen. Till denna fråga, som torde gå utöver vad riksdagen i sin förevarande skrivelse avsett, är jag icke beredd att i detta sammanhang taga ståndpunkt.»

*Utskottets
yttrande.*

Kungl. Maj:ts förevarande förslag om bemyndigande att biträda ackord eller eljest eftergiva långgivarens rätt i statens lånerörelse avser i första hand och huvudsakligen sådana lån, som lämnats från statens under statskontorets

förvaltning stående utlåningsfonder. Beträffande de utlåningsfonder, vilka förvaltas av riksgäldskontoret, torde fråga om motsvarande befogenhet för fullmäktige i riksgäldskontoret bliva prövad i annan ordning. Utskottet vill därjämte erinra, att även spörsmålet om eftergivande av fordringsanspråk, härledande sig från statens affärsrörelse, varit föremål för departementschefens uppmärksamhet, utan att ståndpunkt därtill tagits i förevarande sammanhang.

Mot Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag har utskottet intet att erinra och får alltså hemställa,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att beträffande lån, som lämnats från statens under statskontorets förvaltning stående utlåningsfonder eller från någon av jämtländska lappväsandets fond, Västerbottens lappfond eller Norrbottens lappfond eller från pensionsförsäkringsfonden i vad angår lån, som lämnats för ändamål, som avses i § 4 mom. 1 punkt 8 av reglementet angående förvaltningen av nämnda fond, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs ävensom eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis eftergiva långivarens rätt, med befogenhet för Kungl. Maj:t att beträffande viss lånefond eller i särskilda fall uppdraga åt underordnad myndighet att besluta i sådan fråga.

Stockholm den 12 april 1929.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 42.